

NADARJENI – PREDNOST ALI OVIRA

ŠOLSKA PRENOVA – UČITELJ - NADARJENI

- Spreminjanje vloge in dela učitelja.
- Nove zahteve pri uresničevanju ciljev prenove.
- Novi izzivi: večanje kulturnih, interesnih in sposobnostih razlik med učenci (Bela knjiga, 1995, str. 121).
- Eden teh izzivov je tudi delo s posebno kategorijo otrok – z nadarjenimi učenci.

LASTNOSTI INTELIGENTNIH IN NADARJENIH OSEB

INTELIGENTNI

- analitično mišljenje
- parcialna usmerjenost
- prevladuje logika
- ideološka usmerjenost
- emocionalna neprizadetost
- prevladuje razum
- abstraktnost
- zapletene rešitve
- prilagodljivost in popustljivost
- ljubosumno čuvanje lastnega znanja

NADARJENI

- ❖ sintetično mišljenje
- ❖ globalna usmerjenost
- ❖ prevladuje intuicija
- ❖ antropološka usmerjenost
- ❖ emocionalna prizadetost
- ❖ prevladuje fantazija
- ❖ konkretnost
- ❖ enostavne rešitve
- ❖ neprilagodljivost in nepopustljivost
- ❖ potreba po posredovanju znanja

NADARJENOST

- Posameznik na enem ali več področjih občutno prekaša svoje vrstnike in dosega nadpovprečne rezultate.
- So radovedni spraševalci z bogatimi idejami in netipičnimi rešitvami, bogatim in vsebinsko pestrim znanjem, imajo bogato besedišče, sposobni so hitrega vzročno-posledičnega sklepanja in natančnega opazovanja, cenijo pestrost in nenavadnost, sovražijo rutino in monotonost, so kritični ocenjevalci z razvito težnjo po popolnosti.
- Za kakovostno pedagoško delo pa je nujno spoznanje, da so nadarjeni učenci lahko tudi neuspešni.

FENOMEN UČNEGA NEUSPEHA NADARJENIH UČENCEV

 USA - underachievement syndrome

 interdisciplinarno zapleten

 strukturna kompleksnost

 naraščajoč strokovni izziv

 antropološka in družbena pomembnost

**NOBEN NAROD IN NOBENA ŠOLA SE NE
MORETA PRITOŽEVATI NAD
POMANJKANJEM POTENCIALNIH
TALENTOV**

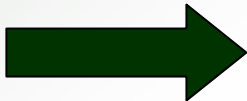
V
Z
R
O
K
I

U
A
S

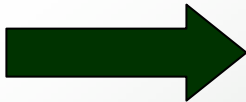
DRUŽINA

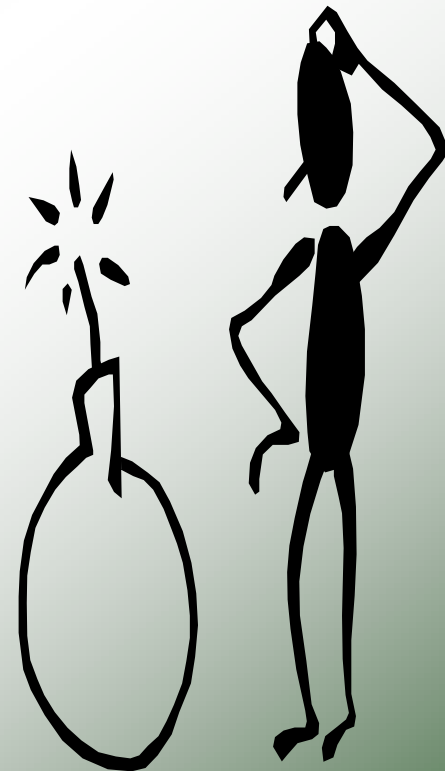
VZGOJA

TEKMOVALNI
PRITISK

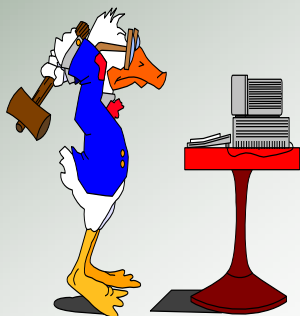

JAVNI
MEDIJI

LASTNOSTI NEUSPEŠNIH NADARJENIH UČENCEV

NEORGANIZIRANOST

NEPOSLUŠNOST

SANJAVOST

POZABLJIVOST

KLEPETAVOST

ZNAČILNE KATEGORIJE

PREVEČ ZAŽELEN OTROK

OTROK, KI IMA ZGODAJ TEŽAVE Z
ZDRAVJEM

NEUSPEŠNOST Z IMITACIJO

POZITIVNI OZIROMA NEGATIVNI MODEL

**STARŠEVSTVO JE ZAHTEVNA NALOGA,
ŠE POSEBNO PA JE LAHKO TEŽKA,
ČE IMAJO STARŠI NADARJENEGA OTROKA,
KI NUJNO POTREBUJE OBČUTEK
VARNOSTI IN SPREJETOSTI.**

NALOGE STARŠEV:

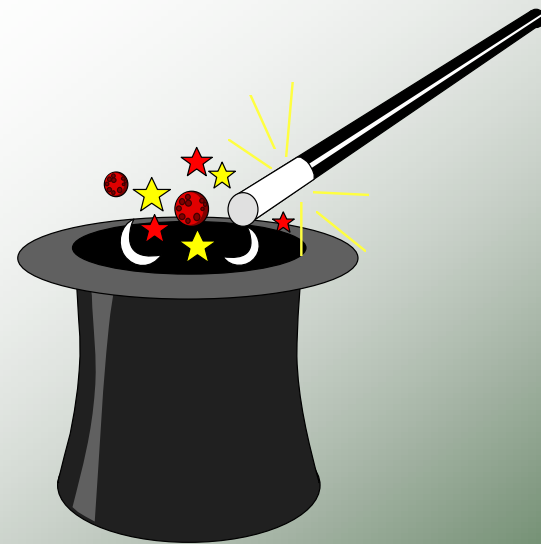
- OTROKU JASNO POVEDATI, DA NE MOREJO VEDNO ZMAGATI
- RAZOČARANJA NE POMENIJO, DA SO NEUSPEŠNI
- DOLOČENE SITUACIJE SE NE BODO RAZPLETLE TAKO USPEŠNO, KOT TO PRIČAKUJEJO
  - GLAVNI CILJ JE, DA SE NAUČIJO “IGRATI IGRO” NA NIVOJU LASTNIH SPOSOBNOSTI

**B
I
T
I

N
A
J
B
O
L
J
Š
I**

BOJIM SE KONČATI

TEGA NE MARAM

**UČITELJ BI MORAL
NAREEDITI NA MOJ
NAČIN**

POMOČ UČNO NEUSPEŠNIM NADARJENIM UČENCEM

1. POZNAVANJE TIPOLOGIJE OTROKOVE
NEUSPEŠNOSTI

2. POGOVOR

3. SPREMEMBA PRIČAKOVANJ

4. ODPRAVLJANJE POMANJKLJIVOSTI

5. SPREMEMBE DOMA IN V ŠOLI

OCENA UČNE NEUSPEŠNOSTI

FORMALNO

NEFORMALNO

RAZLIKA MED

TESTI IQ

IN

*TESTI
DOSEŽKOV*

• *PRILAGODLJIVI*

• *NEPRILAGODLJIVI*

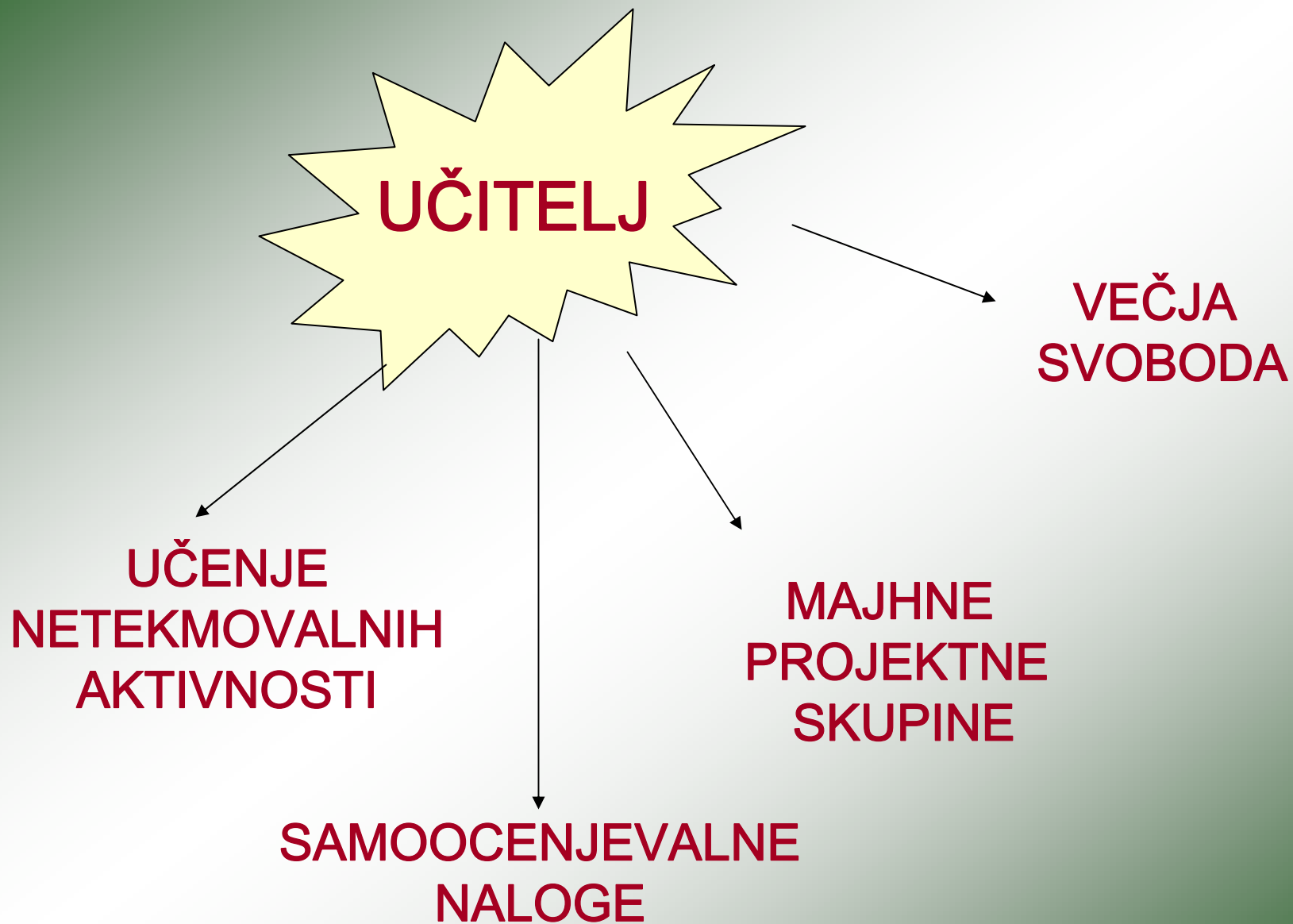
**PREVLADUJOČE PRILAGODLJIVI
UČNO NEUSPEŠNI
NADARJENI UČENCI**

*DRUŽINE
NE OPAZIJO
NADARJENOSTI*

NI ŠOLSKIH TEŽAV

DOBRI TEKMOVALCI

IZOGIBANJE

**PREVLADUJOČE NEPRILAGODLJIVI
UČNO NEUSPEŠNI
NADARJENI UČENCI**

**ČUSTVENI VZPONI
IN PADCI**

**VEDENJSKE
TEŽAVE**

**IDENTIFIKACIJA
FANTOV
Z MOŠKIM SPOLOM**

NESAMOSTOJNOST

TIPOLOGIJA OTROKOVEGA NEUSPEHA

NASLEDNJE FAZE IZVIRAJO IZ POZNAVANJA
OTROKA

KOMUNICIRANJE

IDENTIFIKACIJA

**SPREMEMBA
PRIČAKOVANJ**

RIMMOVI ZAKONI

- OTROK SEZNANJEN S PRIČAKOVANJI
  - POZITIVNI MODEL
- KOMUNIKACIJA
  - PRIČAKOVANJA
- SAMOZAUPANJE
  - LASTNA AKTIVNOST
- PRIKRAJŠANOST OZ. PREOBILNA POMOČ
  - ZVIŠEVANJE STOPNJE ZAUPANJA
- OBČUTEK ENAKOVREDNOSTI
  - POVEZANOST MED PROCESOM IN IZIDOM

EMPIRIČNI DEL

Z raziskavo sem želela ugotoviti, katere kognitivne, čustveno-motivacijske in socialne značilnosti učno neuspešnih nadarjenih učencev učitelji drugega vzgojno-izobraževalnega obdobja v OŠ prepoznajo pri tej specifični kategoriji nadarjenih učencev.

ANKETNI VPRAŠALNIK

- V uvodnem delu vprašalnika so se učitelji opredelili do poznavanja fenomena učne neuspešnosti nadarjenih učencev.
- V drugem delu vprašalnika (vprašanja od 7-52) sem po študiju literature preverila zaznavanje najznačilnejših lastnosti različnih skupin učno neuspešnih nadarjenih učencev.
- V tretjem delu sem analizirala stališča učiteljev do načinov dela, ki so še posebej (še bolj kot z ostalimi kategorijami učencev) pomembni pri delu z učno neuspešnimi nadarjenimi učenci.

NEODVISNE SPREMENLJIVKE

- poznavanje fenomena učne neuspešnosti pri nadarjenih učencih;
- način seznanitve s tem problemom;
- prisotnost učno neuspešnega nadarjenega učenca v razredu;
- delovna doba;
- stopnja izobrazbe;
- delovno mesto.

ODVISNE SPREMENLJIVKE

- *učne značilnosti učno neuspešnega nadarjenega učenca*
- *čustveno-motivacijske značilnosti učno neuspešnega nadarjenega učenca:*
- *socialne značilnosti učno neuspešnega nadarjenega učenca*
- *stališča do načinov dela pri poučevanju učno neuspešnih nadarjenih učencev:*

UGOTOVITVE

- Vseh 198 anketiranih učiteljev zatrjuje, da poznajo fenomen učne neuspešnosti nadarjenih učencev.
- Učitelji so se s fenomenom učne neuspešnosti pri nadarjenih učencih seznanili na različne načine. Največ, 38%, se jih je s tem problemom seznanilo v pedagoški literaturi, skoraj 33% v času dodiplomskega študija, najmanj, 29% učiteljev pa na različnih seminarjih.
- Skoraj vsi učitelji, ki so vrnili vprašalnike, so pritrdilno odgovorili na vprašanje, če so v zadnjih dveh letih poučevali učno neuspešnega nadarjenega učenca, kar kaže, da je ta problem v slovenskih osnovnih šolah poznan in obsežen, zato mu velja posvetiti tudi posebno pozornost.

- Prikaz števila let delovne dobe učiteljev, ki so vrnili anketne vprašalnike kaže, da je v proučevani populaciji učiteljev drugega vzgojno-izobraževalnega obdobja v devetletni OŠ oziroma na razredni stopnji osemletne OŠ največ učiteljev z delovno dobo od šest do dvajset let, najmanj pa začetnikov.
  - Med anketiranimi učitelji je približno enaka zastopanost učiteljev z višjo in visoko izobrazbo, kar kaže, da bo potrebno še več pozornosti posvetiti pomenu izobraževanja učiteljev.
- Anketirani učitelji so zaposleni kot učitelji razrednega pouka in predmetni učitelji, saj v drugem triletju in tretjem in četrtem razredu OŠ poučujejo učence predmetni učitelji in razredni učitelji.

KOGNITIVNE ZNAČILNOSTI

Učitelji neuspešnim nadarjenim učencem najpogosteje pripisujejo naslednje kognitivne značilnosti:

- pri šolskem delu učno neuspešni nadarjeni učenci ne uporabijo vseh svojih sposobnosti;
  - učno neuspešni nadarjeni učenci niso pobudniki idej;
  - učno neuspešni nadarjeni učenci začetih nalog ne zaključijo in
  - učno neuspešni nadarjeni učenci pri delu pogosto zavlačujejo.

ČUSTVENO-MOTIVACIJSKE ZNAČILNOSTI

Učitelji neuspešnim nadarjenim učencem pripisujejo naslednje čustveno-motivacijske značilnosti:

- učno neuspešni nadarjeni učenci potrebujejo veliko zunanje motivacije;
- učno neuspešni nadarjeni učenci imajo kratkotrajno koncentracijo;
- učno neuspešne nadarjene učence je težko motivirati za delo;
- učno neuspešni nadarjeni učenci pogosto vztrajajo v lastnih težavah in niso pripravljeni sprejeti pomoči in
- učno neuspešni nadarjeni učenci se pogosto upirajo pobudam odraslih z značilnim neprijateljskim odnosom do okolice.

SOCIALNE ZNAČILNOSTI

Učitelji neuspešnim nadarjenim učencem pripisujejo naslednje socialne značilnosti:

- učno neuspešni nadarjeni učenci so na meji pubertete;
- učno neuspešni nadarjeni učenci ne sprejemajo mnenja avtoritet;
- učno neuspešni nadarjeni učenci so nezanesljivi pri prevzemanju odgovornosti in
- učno neuspešni nadarjeni učenci so tipični individualisti.

NAČINI DELA

- učno neuspešni nadarjeni učenci morajo imeti možnost vključevanja v različne delavnice za učenje **socialnih veščin**;
- učno neuspešni nadarjeni učenci morajo imeti možnost dvigovanja **lastne storilnosti**;
- učno neuspešni nadarjeni učenci v drugem triletju osnovne šole potrebujejo vzgojno-izobraževalno delo, ki temelji na **dvigovanju samozavesti**;
- učno neuspešni nadarjeni učenci morajo imeti možnost vključevanja v posebne programe za **zmanjševanje in odpravljanje specifičnih učnih težav**;
- učno neuspešni nadarjeni učenci potrebujejo vzgojno in učno okolje, ki daje možnosti za izboljšanje **delovnih navad**;

- učno neuspešni nadarjeni učenci morajo imeti možnost obiskovati **homogene razrede**, v katerih je vzgojno-izobraževalno delo zasnovano na upoštevanju **nivoja sposobnosti** učencev;
- za učno neuspešne nadarjene učence moramo organizirati tak pouk, ki bo omogočal **preverjanje in potrjevanje lastnih idej**;
- učno neuspešni nadarjeni učenci potrebujejo strategije poučevanja, ki dajejo **občutek odgovornosti** do sebe in družbe;
- učno neuspešni nadarjeni učenci morajo imeti možnost **prilagojenega preverjanja in ocenjevanja** znanja, ki temelji na realnem določanju kratkoročnih ciljev in samoocenjevanju.
- učno neuspešni nadarjeni učenci morajo imeti možnost **pozitivnega modela**, s katerim se lahko identificirajo.

INDIVIDUALIZIRANI PROGRAMI

Rezultati kažejo, da več kot polovica anketiranih učiteljev pripravi individualizirane programe za učno neuspešne nadarjene učence le v primeru, da imajo odločbo o usmerjanju. Približno četrtnina učiteljev ne pripravi takega programa nikoli, ravno tako pa približno četrtnina učiteljev trdi, da tak program pripravijo v vsakem primeru. Dva učitelja pa sta navedla, da sta pripravila individualiziran program na željo staršev.

PROGRAMI ZA POMOČ

Rezultati kažejo, da na treh četrтинah v anketo vključenih šol sploh nimajo programov oziroma delavnic za pomoč učno neuspešnim nadarjenim učencem. Slaba petina učiteljev je zapisala, da ti učenci obiskujejo posebne oblike dela z učno neuspešnimi nadarjenimi učenci občasno, redno pa obiskuje te oblike dela le učenec pri enem samem učitelju.

KDO POMAGA UČNO NEUSPEŠNEMU NADARJENEMU UČENCU?

Kar tri četrte učiteljev, ki poučujejo učno neuspešnega nadarjenega učenca, opravlja tudi izredno težko in odgovorno delo pomoči pri reševanju težav na socialnem področju. Če vemo, kako velike in globoke socialne težave spremljajo to skupino učencev, lahko povzamemo, da je to delo za učitelja izredno težko in zahteva veliko osebno zavzetost.

DOMAČE ZADOLŽITVE

Dva od anketiranih učiteljev dajeta učno neuspešnemu nadarjenemu učencu posebne domače zadolžitve, ki mu pomagajo pri reševanju težav, ki izhajajo iz njegovih šibkih področij, vsak dan. Večina učiteljev daje take zadolžitve zelo redko, tedensko pa daje take naloge četrtnina učiteljev.

KAJ TOREJ LAHKO NAREDIMO?

Pristopi na slovenskih šolah so zelo različni. Najpomembneje pa je, da problem zaznamo in tem otrokom ponudimo pomoč na področju: **motivacije za učenje, razvoju koncentracije, socialnih veščin, ustvarjalnosti in novim izzivom, tekmovalnosti, navajanja na doživljanje zmag in porazov, obvladovanju stresa, ...**